

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ АГРОХОЛДИНГІВ

Поддерьогін А.М.,

к. е. н., професор, професор кафедри корпоративних фінансів та контролінгу, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

Корнилюк А.В.,

к. е. н., ст. викладач кафедри корпоративних фінансів та контролінгу, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

Шаховалова Є.О.,

аспірант кафедри корпоративних фінансів та контролінгу, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

- А У статті означені основні тенденції українського експорту агропромислової продукції, досліджено його товарну та географічну структуру. Виявлено та проаналізовано фактори, що впливають на експортний потенціал публічних агрохолдингів України.
- Б Експорт агропромислової продукції, публічні агропромислові холдинги, джерела фінансування, регуляторні обмеження.

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ АГРОХОЛДИНГІВ

Поддерегин А.Н.,

к. э. н., профессор, профессор кафедры корпоративных финансов и контроллинга, ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана»

Корнилюк А.В.,

к. э. н., старший преподаватель кафедры корпоративных финансов и контроллинга, ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана»

Шаховалова Е.О.,

аспирант кафедры корпоративных финансов и контроллинга, ГБУЗ «Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана»

- А В статье обозначены основные тенденции украинского экспорта агропромышленной продукции, проведено исследование его товарной и географической структуры. Выявлены и проанализованы основные факторы, которые влияют на экспортный потенциал публичных агрохолдингов Украины.
- Б Экспорт агропромышленной продукции, публичные агропромышленные холдинги, источники финансирования, регуляторные ограничения.

EXPORT POTENTIAL OF UKRAINIAN AGRIHOLDINGS

Poddierohin A.M.,

PhD, professor, Department of Corporate Finance and Controlling, SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

Kornyliuk A.V.,

PhD, senior lecturer, Department of Corporate Finance and Controlling, SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

Shakhvalova I.O.,

graduate student, Department of Corporate Finance and Controlling, SHEE "Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman"

- А The main trends in exports of agro products, its commodity and geographical structure are investigated in the article. Factors that can possibly constrain the export potential of Ukrainian public agricultural holdings are detected and analyzed.
- Б Agricultural commodities export, public agriholdings, sources of financing, regulatory constrains.

Вступ

Скорочення виробництва металургійної продукції через події на Сході країни спричинило зміну структури товарного експорту України. Якщо у 2013 році лідируючою галуззю була металургія, то за підсумками 2014-го – сільське господарство. За даними Державного комітету статистики, частка сільського господарства в експорті у 2014 році становила 30,9 %, а найбільшими експортними продуктами були: зернові культури – 39 %, у

тому числі кукурудза (20,1 %); пшениця (13,7 %); олійні культури – 23 %; у тому числі соняшникова олія (21,3 %) [5]. Слід зазначити, що АПК має найбільшу експортну виручку. В умовах спаду виробництва та складної ситуації на валютному ринку нарощування експорту агропромислової продукції може стати важливим чинником макроекономічної стабілізації.

Експортні процеси в АПК досліджують вітчизняні вчені Власюк О. С. [1], Кириленко І. Г.,

Дем'янчук В. В. [2], Мудрак Р. П. [3], Шубравська О. В., Прокопенко К. О. [4]. Проте вказані дослідження переважно мають макроекономічне спрямування, однак актуальним також є визначення експортних можливостей самих підприємств та факторів, що їх стримують.

Метою статті є вивчення останніх тенденцій в експорті агропромислової продукції та визначення факторів, що зменшують експортний потенціал агропромислових холдингів України.

Ми розуміємо експортний потенціал як здатність економічного суб'єкта виробляти конкурентоспроможну на світовому ринку продукцію, яка може подолати наявні експортні бар'єри та бути ефективно проданою за кордон [20].

На рис. 1 представлені дані щодо динаміки експорту продовольства у розрізі товарних груп. Так, після значного приросту експорту в 2012 р., у подальші роки спостерігався спад за всіма групами продукції, окрім експорту олії, продукції тваринного походження (хоча обсяг останньої скоротився у 2014 році). За підсумками 2014 року експорт продовольства скоротився на 1,8 % порівняно з 2013-м.

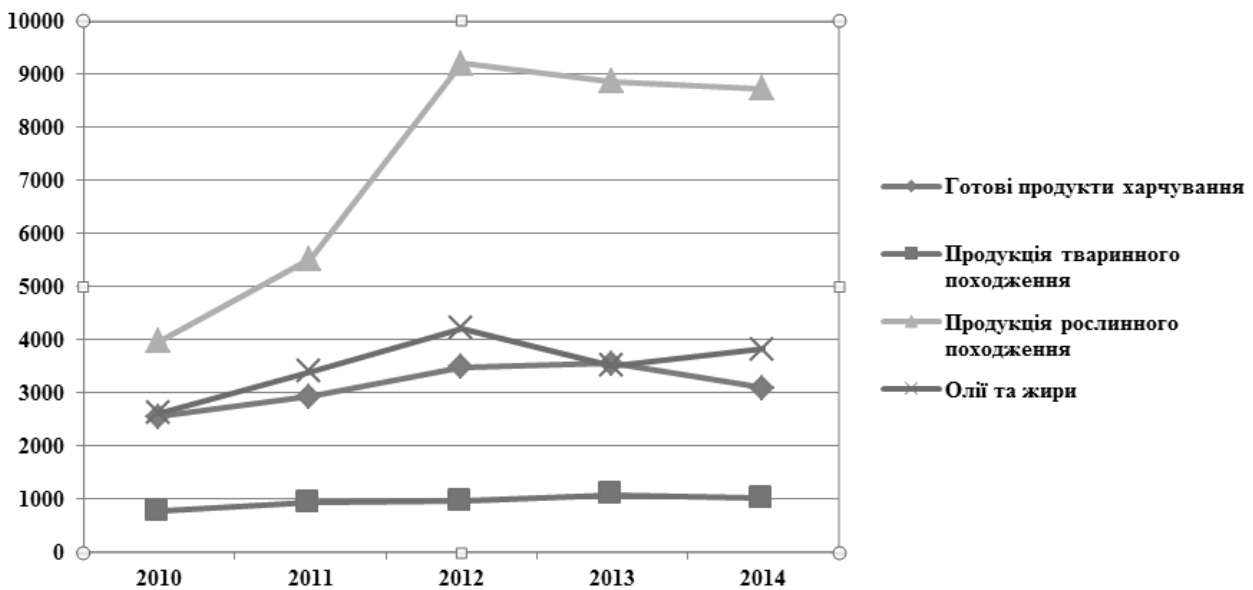

Рис. 1. Розвиток постулатів подвійного запису (за монографією Я. В. Соколова [30, с. 244])

■ Готові продукти харчування
 ■ Продукція тваринного походження
 ■ Продукція рослинного походження
 ■ Олії та жири

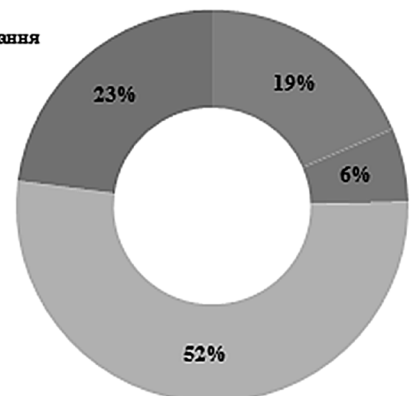

Рис. 2. Структура експорту продовольства УКТ ЗЕД 1-24 (розраховано авторами за [5])

З рис. 2 видно, що Україна залишається переважно експортером продукції з низьким рівнем переробки – експорт продукції рослинного походження (насамперед зернових) складає 52 %. При цьому готові харчові продукти займають незначну частину експорту (станом на кінець 2014 року 6 % від усього обсягу експорту).

Вивчення географічної структури експорту продовольства дозволило виявити такі тенденції:

- зменшення частки країн СНД і Росії, зокрема в експорті продукції. Проте ці країни залишаються основними при експорті готових продуктів харчування та продукції тваринного походження. Так, у 2014 році експорт вказаної продукції відповідно склав 50,8 % (з них 18 % – до РФ); 51 % (з них 21 % – до РФ). Однак складно переорієнтуватися на нові ринки збуту виробникам молочної продукції та м'ясних напівфабрикатів;
- вітчизняні товаровиробники активно нарощують свою присутність на ринках Азії, про що свідчать дані рис. 3. Слід зазначити, що збільшення частки цього ринку спостерігається за всіма 4 групами товарів. Проте Азія є ключовим ринком для

Рис. 3. Географія структури українського експорту продовольства у 2012–2014 рр. УКТ ЗЕД1-24 (розраховано авторами за [5])

виробників соняшникової олії. В Азію експортують 68 % від загального її обсягу;

- нарощення частки експорту до країн Європи у 2014 році зумовлене тарифними преференціями та отриманням низки дозволів на експорт продукції вітчизняними підприємствами. Проте структура експорту свідчить, що йдеться переважно про продукцію низького рівня переробки. Так, наприклад, 66 % експорту готової продукції у 2014 році складає шрот. Провідною культурою, що експортується до Європи, є кукурудза (45 % від загального обсягу);
- скорочення обсягів експорту до країн Африки відбулося за рахунок зменшення продажу кукурудзи та соняшникової олії. Проте цей ринок залишається основним для експортерів пшениці (близько 50 % у 2012–2014 рр.). А основною країною-імпортером є Єгипет (25–30 % усього експорту пшениці за аналізований період);
- загальна диверсифікація експорту продовольства забезпечується концентрацією різних галузей продовольства на окремих ринках збуту.

Експортом сільськогосподарської продукції займаються дві групи підприємств: агрохолдинги та великі трейдери. Ми сконцентрували наше дослідження на експортних перспективах саме агрохолдингів як кінцевих виробників продукції: Ovostar, Avangard, Myronivsky Hliboproduct (далі – МНП), Astarta, Industrial Milk Company (далі – ІМС), KSG Agro, Ukrproduct Group, Kernel, Milkiland [10–16, 18, 19]. Аналіз фінансової звітності здійснювався за підсумками трьох кварталів 2014 року для усіх агрохолдингів, крім Kernel (аналізувалась піврічна звітність за 2014

маркетинговий рік) та Ukrproduct Group (аналізувались результати першого півріччя 2014 року).

Слід зазначити, що девальвація гривні стала додатковим стимулом для експорту продукції та отримання валютної виручки. Так, у стратегіях на 2015 рік майже всі агрохолдинги заявили про наміри нарощення поставок продукції за кордон. Заборона поставок продукції до РФ змусила вітчизняні підприємства шукати нові ринки збуту. Традиційно основними ринками збуту були країни Азії та Близького Сходу. У 2014 році вдалося наростити частку експорту до Китаю.

Водночас для завоювання нових ринків збуту необхідні значні капіталовкладення у виробництво, у першу чергу забезпечення підвищення якості та безпечності продуктів. Для обґрунтованості аналізу ми виділили основні групи факторів, що впливають на експортний потенціал вітчизняних агрохолдингів: фінансові фактори, регуляторні фактори, політичні фактори, організаційні фактори.

Фінансові фактори

Експансія на нові ринки збуту потребує значних фінансових ресурсів, тож проаналізуємо можливості доступу до джерел фінансування вітчизняних агрохолдингів. Про обмежені власні ресурси для фінансування експансії свідчить збитковість більшості досліджуваних підприємств. Як засвідчив аналіз фінансової звітності, серед 9 аналізованих компаній лише 2 отримали прибуток – Ovostar та Kernel, а решта компаній виявились збитковими (табл. 1). Серед основних факторів виділимо такі: курсові збитки, пов'язані з девальвацією гривні; падіння цін на основні експортні групи товарів на

світових ринках; скорочення традиційних ринків збуту (насамперед для молокопереробних холдингів). Водночас девальвація гривні здійснює подвійний вплив на фінансові ресурси компаній. З одного боку, курсові втрати зумовили збитки, з іншого – за оцінками експертів, вони підвищили ЕВІТДА на 10–30 % [4].

ДЕЯКІ ФІНАНСОВІ ПОКАЗНИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ АГРОХОЛДИНГІВ ЗА АНАЛІЗОВАНИЙ ПЕРІОД Таблиця 1

КОМПАНІЇ	ПРИБУТОК (ТИС. ДОЛ. США, ЯКЩО НЕ ЗАЗНАЧЕНО ІНШЕ)	ЧИСТИЙ БОРГ/ ЕВІТДА	КУРСОВІ ЗБИТКИ (ПРИБУТКИ) (ТИС. ДОЛ. США, ЯКЩО НЕ ЗАЗНАЧЕНО ІНШЕ)
Ovostar	18821	0,66	861
Avangard	-5747	1,72	6770
MHP	-302039	2,05	23944
Kernel	66441	1,9	595
Astarta	-21483 тис. євро	3,19	7798 тис. євро
KSG Agro	-26489	н/д	87
Ukrproduct Group	-2007 тис. фунтів стерлінгів	5,45	328 тис. фунтів стерлінгів
Milkiland	-34838 тис. євро	7,01	-22242 тис. євро
IMC	-14262	3,02	47460

Використання позикових ресурсів. Традиційно показником, що свідчить про боргове навантаження підприємства, є відношення чистого боргу до ЕВІТДА: найменшим він є в компанії Ovostar – 0,66, максимальним у компанії Milkiland – 7,1, середнім – 3,2. Зауважимо, що середній показник відношення чистого боргу до ЕВІТДА для компаній агросектору складає 2,5. Як показали попередні дослідження, більшість боргу компаній визначена в іноземній валюті, що в подальшому створить додатковий тиск на компанію та її здатність залучати боргове фінансування [9].

Можливості залучення боргового фінансування на внутрішньому ринку значно обмежені через високі процентні ставки. Так, за даними НБУ, процентна ставка для

сільськогосподарських підприємств складає 23 та 11,8 % у національній і іноземній валюті відповідно [7]. Слід зазначити, що рентабельність агропромислових підприємств не дозволяє вчасно погашати такі кредити.

Низка агрохолдингів не має змоги вчасно погашати свої зобов'язання. Так, Ukrproduct Group не погасив кредит ЄБРР у розмірі \$0,3 млн та проводить переговори щодо зміни умов кредитування. Причиною названо девальвацію гривні. Компанія Milkiland веде перемовини з кредиторами щодо реструктуризації заборгованості, у зв'язку з чим призупинила інвестиційні проекти.

Водночас активно розвивається точкове кредитування у рамках підтримки вітчизняного агросектора міжнародними інституціями (табл. 2).

ЗАЛУЧЕННЯ В УКРАЇНУ КРЕДИТІВ У ДРУГОМУ ПІВРІЧЧІ 2014 РОКУ ТА ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ 2015-ГО Таблиця 2

КОМПАНІЯ	СУМА	БАНК	ПРИМІТКИ
Ovostar	€14,5 млн	Ausfuhrkredit-GmbH та Landesbank Berlin AG	Тривалість кредиту 7 років
MHP	€85 млн	Європейський інвестиційний банк	Капітальні інвестиції
Kernel	Кредитна лінія \$230 млн	Синдикат українських та європейських банків за участю ЄБРР	Поповнення обігових коштів
Astarta	€50 млн євро	Європейський інвестиційний банк	-
IMC	\$21 млн	Альфа-банк (у рамках програми МБРР)	Тривалість кредиту 5 років

Регуляторні фактори

Підписання угоди про асоціацію з ЄС, у складі якої також передбачено підписання Угоди про глибоку та всеосяжну Зону вільної торгівлі (Deep and Comprehensive Free trade Agreement), зумовило часткове зняття тарифних бар'єрів на експорт продукції, зокрема для готової продукції та напівфабрикатів. ЄС зняв тарифні обмеження для 83,5 % вітчизняного експорту, решта регулюється механізмами тарифних квот.

Проте існує низка нетарифних перешкод, які значно стримують експорт продукції до ЄС. Насамперед це стосується санітарних та фітосанітарних вимог, зокрема невідповідність стандартів виробництва продукції європейським значно гальмує процес експорту тваринницької продукції.

У рамках підготовки до підписання Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів з ЄС, ACCA (Agreement on conformity assessment and acceptance of industrial products), яка дозволить привести технічні регламенти і стандарти у відповідність до європейських, було прийнято низку законодавчих актів. Проте сам процес повної гармонізації законодавства є досить тривалим, а тому виробники сільськогосподарської продукції самостійно отримують дозволи на експорт товарів до ЄС. Наразі, за даними Міністерства аграрної політики і продовольства, три молокопереробні підприємства пройшли перевірку та чекають на відповідні рішення контролюючих органів ЄС [6].

Політичні фактори

Негативно вплинули на операційну діяльність компаній події в Криму та на Сході України. Так, компанії KSG Agro, МНР та Avangard мали

активи в Криму та Донецькому регіоні. Компанія KSG Agro втратила 28 тис. га (майже 30 % земельного банку). Компанія Ukrlandfarming (володіє компанією Avangard) втратила 13 тис. га землі та призупинила діяльність своїх підприємств, що розташовані на території півострова. Призупинила діяльність своїх підприємств на Донбасі компанія МНР. Крім власне прямої втрати виробничих потужностей, компанії втратили або значно скоротили свої ринки збуту, що негативно позначилось на вхідних грошових потоках.

Економічна та політична ситуація також негативно впливають на кредитний рейтинг України, а отже, і на рейтинг емітентів облігацій. Низький кредитний рейтинг України автоматично робить неможливим кредитні рейтинги компаній-резидентів. Так, кредитні рейтинги компаній Авангард, МНР та Kernel нижчі від інвестиційного рівня (ССС за шкалою Fitch).

Організаційні фактори

Перешкодою для конкурентоспроможності вітчизняної продукції, особливо готових продуктів, може стати неврахування потреб споживачів.

Опитування менеджерів підприємств з виробництва харчової промисловості виявило такі пріоритетні напрями інноваційного розвитку (рис. 4).

Отже, дієвими чинниками, які змушують підприємців впроваджувати інновації у харчовій промисловості, є насамперед забезпечення різноманітності продуктів харчування, тобто продуктових інновацій. Також дані дозволяють виявити ще дві цілі, які досягаються впровадженням інновацій: по-перше, максимальна економія часу та спрощення процесів приготування та вживання їжі

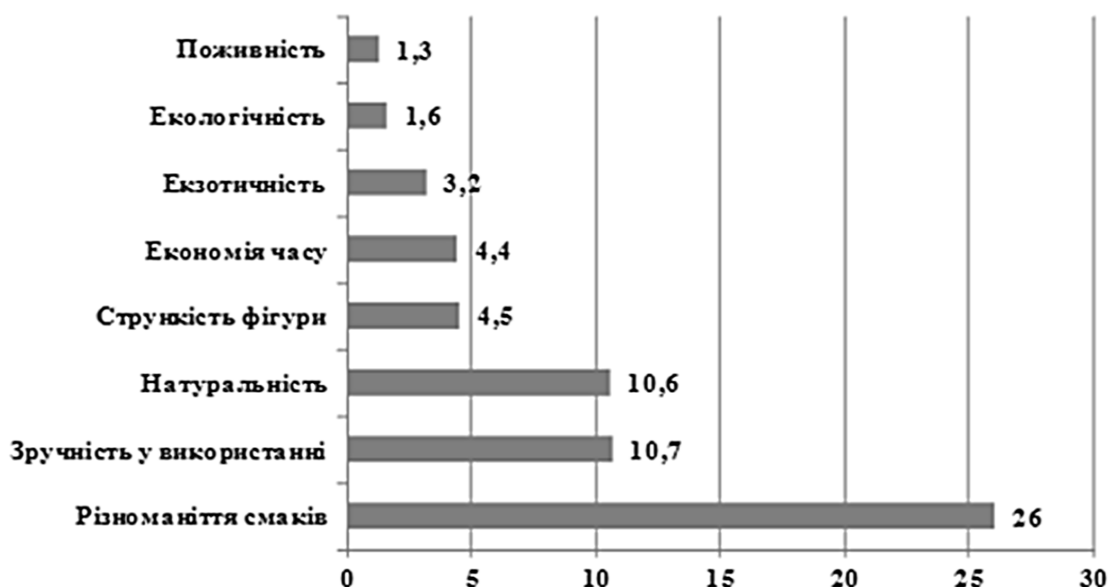

Рис. 4. Окремі драйвери інновацій у харчовій промисловості, % [17]

(чинники зручності використання – 10,7 % та економії часу – 4,4 %); по-друге, екологічна чистота продуктів (чинники натуральності – 10,6 % та екологічності – 1,6 %).

Висновки

Полегшення доступу до ринку ЄС та стрімке освоєння нових ринків країн Азії та Африки відкриває значні перспективи для вітчизняних виробників продовольства. Проведений аналіз дозволив виділити основні чинники, що потенційно можуть сповільнити подальшу експортну експансію вітчизняних агрохолдингів. По-перше, це фактори регуляторного характеру. Поряд зі зняттям тарифних обмежень, залишаються в силі нетарифні обмеження, зокрема санітарного та фітосанітарного характеру. Динаміка перетворень у цьому секторі є досить швидкою, а тому деякі підприємства отримують дозволи на експорт в індивідуальному порядку. Приведення продукції до необхідних стандартів потребує значних капіталовкладень. По-друге, аналіз джерел фінансування

компаній показав, що власні джерела є обмеженими, частково через падіння цін на продукцію на світових ринках (переважно для експортерів зернових), частково через закриття традиційних ринків збуту, зокрема Російської Федерації – для експортерів продукції тваринного походження. Залучення позикових коштів можливе через кредитування міжнародними фінансовими організаціями, адже процентні ставки у вітчизняних банків є занадто високими, а емісія облігацій є дорогим джерелом через низькі інвестиційні рейтинги компаній. Важливим чинником для успішної експансії, особливо експортерам готової продукції, є розуміння потреб споживачів.

Вважаємо, що подолання вказаних фінансових, регуляторних та організаційних перешкод сприятиме значному зростанню експортного потенціалу агропромислових компаній України. Подальша диверсифікація ринків збуту в умовах глобальної продовольчої кризи створить передумови для стабілізації платіжного балансу держави шляхом нарощення обсягів експортної виручки.

1. Власюк О. С. Фінансові аспекти розширення ринків збуту та стимулювання розвитку внутрішнього ринку в умовах запровадження зони вільної торгівлі з ЄС / О. С. Власюк // Фінанси України. – 2014. – № 4. – С. 46–60.
2. Кириленко І. Г. Перспективи вітчизняного АПК у світлі прогнозів світового ринку продовольства / І. Г. Кириленко, В. В. Дем'янчук // Економіка АПК. – 2015. – № 1. – С. 21–28.
3. Мудрак Р. П. Експорт українського продовольства: стан, тенденції, причини / Р. П. Мудрак // Економіка України. – 2014. – № 5. – С. 70–79.
4. Результати і перспективи крупнейших агрохолдингів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.proagro.com.ua/news/ukr/4089658.html>
5. Сайт Державного комітету статистики. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Сайт Міністерства аграрної політики та продовольства. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
7. Сайт Національного банку України. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
8. Шубравська О. В. Інтеграційні перспективи України: переваги і ризики для аграрного сектору / О. В. Шубравська, К. О. Прокопенко // Економіка України. – 2014. – № 1. – С. 63–73.
9. A. Kornyluk. The analysis of the financial risks of domestic agrholdings // The Advanced Science Journal. – 2014. – #11 – p. 65–68 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://advancedscience.org/2014/11/065-068.pdf>.
10. Astarta Consolidated interim report for the nine months of 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.astartakiev.com/modules/pages/upload/file/report_9m14.pdf.
11. AvangardCo Unaudited Financial Statements for 9M 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://avangard.co.ua/files/site/Unaudited_Financial_Statements_for_9M_2014.pdf.
12. Condensed Consolidated Interim Financial Statement for the 9 months ending 30 September 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.milkiland.nl/storage/node/files/1442/218/MLK-9m-2014BoD-report-Interim-Final-for-publication.pdf>.
13. IMC Condensed Consolidated Interim Financial Statements for the nine months ended 30 September 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.imcagro.com.ua/images/docs/Financial%20REPORTS/FS_IMC_9m_2014.pdf.
14. Kernel Holdind S.A. and subsidiaries Condensed Consolidated Interim Financial Statements for 6 months ended 31 December 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kernel.ua/media/uploads/library/15/03/KERNEL1HFY2015.pdf>.
15. KSG Agro S.A. Unaudited Interim Condensed Consolidated Financial Statements 30 September 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ksgagro.com/wp-content/uploads/2014/07/KSG%20AGRO%20Q2014%20FS.pdf>.
16. MHP S.A. Unaudited Financial Results for the Third Quarter and Nine Months Ended 30 September 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mhp.com.ua/library/file/mhp-sa-fs-9m-2014-pr.pdf>.
17. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2013. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.oecd.org/document/36/0,3746,en_2649_33703_41546660_1_1_1_1,00.html.
18. Ovostar Union N.V. and its Subsidiaries Condensed Consolidated Interim Financial Statements for the 9 months ended 30 September 2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ovostar.ua/data/file/current_reports/ovo_fs_9m_2014.pdf.
19. Ukrproduct Unaudited Interim Financial Results for the 6 months ended 30 June 2014 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrproduct.com/files/1411558248Ukrproduct%20Group%20-%20Interim%20results%20announcement,%2024.09.2014.pdf>.
20. Скорнякова І. В. Експортний потенціал обробної промисловості України: управління процесом формування [Текст] / І. В. Скорнякова; ред. Б. М. Данилишин. – К. : Науковий світ, 2006. – 176 с.

1. *Kornyliuk A.* The analysis of the financial risks of domestic agriholdings // *The Advanced Science Journal*. – 2014. – #11 – p. 65-68 [Online]. Available at: <http://advancedscience.org/2014/11/065-068.pdf>
2. *Astarta* Consolidated interim report for the nine months of 2014 [Online]. Available at: http://www.astartakiev.com/modules/pages/upload/file/report_9m14.pdf
3. *AvangardCo* Unaudited Financial Statements for 9M 2014 [Online]. Available at: http://avangard.co.ua/files/site/Unaudited_Financial_Statements_for_9M_2014.pdf
4. *Condensed* Consolidated Interim Financial Statement for the 9 months ending 30 September 2014 [Online]. Available at: <http://www.milkiland.nl/storage/node/files/1442/218/MLK-9m-2014BoD-report-Interim-Final-for-publication.pdf>
5. *IMC* Condensed Consolidated Interim Financial Statements for the nine months ended 30 September 2014 [Online]. Available at: http://www.imcagro.com.ua/images/docs/Financial%20REPORTS/FS_IMC_9m_2014.pdf
6. *Kernel Holding S.A.* and subsidiaries Condensed Consolidated Interim Financial Statements for 6 months ended 31 December 2014 [Online]. Available at: <http://www.kernel.ua/media/uploads/library/15/03/KERNEL1HFY2015.pdf>
7. *KSG Agro S.A.* Unaudited Interim Condensed Consolidated Financial Statements 30 September 2014 [Online]. Available at: <http://www.ksgagro.com/wp-content/uploads/2014/07/KSG%20AGRO%203Q2014%20FS.pdf>
8. *Kyrylenko I.G.* Perspectives of domestic agroindustrial complex in the light of forecasts of the world market of foods / *Kyrylenko I.G., Demianchuk V.V.* // *Economy of agroindustrial complex*. – 2015. – № 1 – P. 21-28
9. *MHP S.A.* Unaudited Financial Results for the Third Quarter and Nine Months Ended 30 September 2014 [Online]. Available at: <http://www.mhp.com.ua/library/file/mhp-sa-fs-9m-2014-pr.pdf>
10. *Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine* [Online]. Available at: <http://minagro.gov.ua/>
11. *Mudrak R.P.* The export of Ukrainian food products: status, trends, causes / *R.P. Mudrak* // *Economy of Ukraine* – 2014. – № 5. – p. 70-79.
12. *National Bank of Ukraine* [Online]. Available at: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
13. *OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2013*. [Online]. Available at: http://www.oecd.org/document/36/0,3746,en_2649_33703_41546660_1_1_1_1,00.html
14. *Ovostar Union N.V.* and its Subsidiaries Condensed Consolidated Interim Financial Statements for the 9 months ended September 30, 2014. [Online]. Available at: http://www.ovostar.ua/data/file/current_reports/ovo_fs_9m_2014.pdf
15. *Results and prospects of the biggest Ukrainian agricultural holdings* [Online]. Available at: <http://www.proagro.com.ua/news/ukr/4089658.html>
16. *Shubravska O.V.* Ukraine's integration prospects: advantages and risk for the agrarian sector / *O.V. Shubravska K.O. Prokopenko* // *Economy of Ukraine*. – 2014. – № 1. – C. 63-73.
17. *State Statistic Service of Ukraine* [Online]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
18. *Ukrproduct* Unaudited Interim Financial Results for the 6 months ended June 30, 2014 [Online]. Available at: <http://www.ukrproduct.com/files/1411558248Ukrproduct%20Group%20-%20Interim%20results%20announcement,%2024.09.2014.pdf>
19. *Vlasjuk O.S.* Financial aspects of markets' expanding and stimulation of the domestic market development within implementation of the free trade area with the EU / *O.S. Vlasjuk* // *Finance of Ukraine*. – 2014. – № 4. – p. 46-60.
20. *Skornyakova I.* Export potential of manufacturing industry of Ukraine: managing the process of formation [Text] / *I.V. Skornyakova*; Ed. *BM Danylyshyn*. – K.: World Scientific, 2006. – 176 p.